

Adviezen en signalen

Faculty Ethiek, Cultuur en Gedrag

Koninklijke Nederlandse
Beroepsorganisatie
van Accountants



Juli 2024

Signalen en Adviezen Faculty Ethiek, Cultuur en Gedrag

De Faculty ECG geeft de volgende adviezen, vragen en signalen af voor de Strategische NBA-agenda in 2025. Dit document is gebaseerd op ervaringen van leden, eigen expertise en netwerk. Dit document is een verdieping op de geformuleerde ECG-visie van 2023. We zien uit naar het gesprek hierover met het Algemeen Bestuur van het NBA tijdens het overleg dat gepland staat op 7 mei 2024.

Het eerste advies is een ‘overall’, maar zwaarwegend advies:

Neem in alle (strategische) projecten van de NBA een stuk op over ‘het ethische aspect’. Om dit te borgen in de organisatie adviseren wij een vaste plek voor “Ethische afwegingen” in het veranderboard van de NBA. Hierin zijn nu alleen deze elementen opgenomen: Security & Applicatie Architect, Data Architect, Privacy Office, Archief, Juridische Zaken/Inkoopbeleid.

Onderstaande adviezen, vragen en signalen volgen de opbouw van de Strategische NBA-agenda.

<i>Strategisch thema</i>	<i>Strategisch project</i>
A Publieke verantwoordelijkheid	1. Beroepscultuur
<i>Kern voor het vertrouwen in het maatschappelijk verkeer</i>	2. Duurzaamheid
	3. Fraude
	4. De mkb-accountant als betrouwbare adviseur en samensteller

A Publieke verantwoordelijkheid – kern voor vertrouwen in maatschappelijk verkeer

1. Beroepscultuur

Adviezen:

- Wij adviseren de NBA om nader uit te werken hoe het bevorderen van een *integere beroepscultuur* zich verhoudt tot het tot stand laten komen van een *integere organisatiecultuur*. De examenfraude en de uitkomsten van de onderzoeken hiernaar kunnen een concrete aanleiding hiervoor bieden. Wat is in deze situatie de verantwoordelijkheid van de accountantsorganisatie voor het bevorderen van de gewenste **beroepscultuur**?
- Het laden van het ‘publiek belang’ en ‘maatschappelijke verantwoordelijkheid’ middels een campagne is belangrijk om helderheid voor de gehele accountantspraktijk te creëren. Hoe verhoudt een grotere of andere maatschappelijke verantwoordelijkheid zich tot de onafhankelijke positie van de auditor als controleur? Dat vraagt om een breder debat en zorgvuldige uitwerking. Hierbij zou ook verkend kunnen worden of de beroepseed aanpassing verdient in lijn met de nieuwe versie van de ambtenaren eed.

- c. Wij adviseren aanvullend onderzoek naar de uitkomsten van het waardenonderzoek. Via interviews en/of focusgroepen door wetenschappers. Triangulatie versterkt de uitslag. De FAR zou dit prima kunnen oppakken.

2. Duurzaamheid

- d. Consultatie, PE, veel steviger aanzetten. Wij adviseren de NBA om steviger in te zetten op het thema duurzaamheid omdat dit een van de thema's is waar accountants hun toegevoegde waarde kunnen laten zien in de komende jaren. Dat vereist een inhoudelijk stevige en substantiële aanpak die de markt overtuigt zodat de accountant de 'to-go-to' expert en gesprekspartner voor het bedrijfsleven met heldere dienstverlening en een hoog kennisniveau.

3. Fraude én AI; de ethisch competente professional

- e. Ontwikkelingen op het gebied van Fraude én AI vragen veel van het ethisch kompas van de accountant. De accountantskamer vermeld in het jaarverslag 2023¹ zich zorgen te maken over het toenemende aantal klachten wegens niet integer handelen onder accountants. Dit onderstreept dat er nog werk te verrichten is om beroepsontwikkeling van de ethisch competente accountant, zoals omschreven in het Moreel besluitvormingsmodel, te blijven stimuleren. In de strategische agenda van NBA is Fraude een wezenlijk onderdeel. Wij missen in de opsomming echter AI. Door AI ontstaan er ethische discussies in de samenleving. De vraag is hoe hier mee om te gaan als beroepsgroep en hoe de NBA leden informeert en helpt door de risico's en kansen van AI in kaart te brengen².

B Aantrekkelijk en studeerbaar opleidingsmodel – nieuwe beroepsprofielen

B Aantrekkelijk en studeerbaar opleidingsmodel	5. Beroepsprofielen
Met nieuwe beroepsprofielen als uitgangspunt	6. Evaluatie programma PE

5. Beroepsprofielen

De kerntaak van de Faculty ECG richt zich op de ontwikkeling van het beroep op de (middel)lange termijn en focust zich op de vraag of het beroep zich systematisch de juiste kant op ontwikkelt. De

¹ <https://accountantskamer.nl/jaarverslag-2023/>

² De Faculty ECG ziet mogelijk voor het jaarplan 2025 een project of advies voor zich over hoe de accountant ethische waarden meteen te betrekken bij AI en de controle met behulp van gedachtengoed rondom Value driven design. <https://www.delftdesignforvalues.nl/>

opleiding tot kwalitatief goede en integere startende beroepsbeoefenaren heeft dan ook onze speciale aandacht.

Signaal: Wij zijn verheugd dat de expertgroep expliciet de accountant omschrijft als ethische professional, hun beroepshouding, de wijze waarop de PE georganiseerd en aangeboden zou moeten worden.

Advies:

- f. Wij adviseren het NBA-bestuur op om de ethische competenties zoals geformuleerd in het Moreel Besluitvormingsmodel in te brengen bij de verantwoordelijke entiteiten als basis voor een integere beroepshouding van de accountants en auditors van de toekomst.

6 Evaluatie PE-programma

Adviezen:

- g. Vlot opvolgen adviezen zoals geformuleerd door de expertgroep³ is gewenst, waarbij de Faculty ECG oproept tot blijvend trainen van vaardigheden en integere beroepshouding om te voldoen aan de veranderende eisen vanuit werkveld, politiek en samenleving. Interessante permanente educatie vergt veel van opleiders: het moet praktisch relevant, effectief en efficiënt zijn en vanuit een herkenbare visie op leren.
- h. Doe onderzoek aan de hand van vragen die te koppelen zijn aan leren die helpend zijn bij het definiëren van een goede leercultuur. De inzichten bieden aanknopingspunten hoe de leercultuur binnen deze organisatie(s) op orde te krijgen en dit type misstanden niet langer voorkomen
 - Wat maakt nu dat vak volwassen professionals een als frauduleus aan te merken handelswijze hebben gekozen bij het maken van toetsen?
 - Hoe voorkomen we dit?
 - Hoe zit de toetsing in elkaar?
 - Wie ziet toe op toetsing?⁵
 - Hoe zit het met de veiligheid van de melders?
 - En hoe communiceren we hierover.
 - Hoe creëren we meer ruimte voor nuance in dit debat?
- i. De faculty adviseert het NBA-bestuur bij de analyse van de uitkomsten ook expliciet het Moreel Besluitvormingsmodel toe te passen.

Signaal: Het signaal dat wij daarbij willen afgeven is dat er naar aanleiding van de examenfraude er accountants uitstromen die de uitkomsten van het onderzoek niet willen afwachten.

- J. Wij adviseren de NBA (bijv. via de Young Profs en in samenwerking met de faculty ECG) het gesprek/de evaluatie te faciliteren over deze casus.

³ Zie pagina 26 – 28 advies Expertgroep Educatie “Tijd voor heldere keuzes”, november 2023

- k. Het projectvoorstel rondom morele infrastructuur (ECG-jaarplan 2024) draagt direct bij aan de inrichting van o.a. een veilige meldstructuur, dat mocht het zich weer voordoen, accountants weten wat hen te doen staat.

C. Rol van de NBA

C Rol van de NBA: leden/kantoor organisatie	7. Regelverbetering
---	---------------------

7 Regelverbetering

Signaal: Wanneer mensen te veel druk ervaren vanuit regelgeving, ligt het voor de hand om het aantal regels te verminderen. Interessanter is het om de reflex die kennelijk in de beroepsgroep bestaat, te onderzoeken.

Advies/vragen:

- l. De faculty adviseert de spade wat dieper te steken bij het project aan de hand van onderstaande vragen:
- Zijn er altijd regels nodig?
 - In hoeverre is het beroep nog *principle based* te noemen?
 - Wat is de houding van de beroepsbeoefenaar ten opzichte van regels?
 - Welke invloed heeft een beroepsbeoefenaar bij het maken of opheffen van regels?
- m. De faculty adviseert het NBA- bestuur het bureau te laten onderzoeken op welke wijze een nauwere samenwerking, dan nu al het geval is, tussen de Faculty ECG en de Subcommissie Ethiek eruit kan zien in de toekomst. Het bijeenbrengen van regelgeving en het gedachtegoed van het Moreel besluitvormingsmodel vereist doorwrocht normatief denken op het gebied van casuïstiek en interpretatie van normatieve overtuigingen bij regelgeving. Dit kan de beroepsontwikkeling op de langere termijn helpen.

D De NBA als Levendige beroepsorganisatie <i>Meer ruimte voor ontmoeting en debat en grotere betrokkenheid bij NBA-Beleid</i>	8. Levendige beroepsorganisatie
E NBA-governance <i>Balans tussen publiekrechtelijke organisatie, democratische vereniging en professionele uitvoering</i>	9 Governance beroepsreglementering

Advies

- n. De Faculty ziet een bijdrage aan een levendige beroepsorganisatie als één van haar kerntaken, zoals ook weergegeven in onze pijler ‘maatschappelijk debat’. Onzes inziens is een levendige beroepsorganisatie qua structuur transparant en eenvoudig te doorgronden. De governance biedt een overzichtelijke structuur van logische gremia en hun verantwoordelijkheden. Vanuit de visie van de NBA op de ketengedachte, die we vanuit de faculty omarmen, adviseren wij er actief op te letten dat er een goed evenwicht is tussen de beroepsbeoefenaren in de keten.

Signaal: Het delen van eenzelfde beroepsethiek versterkt de rol van ethisch geweten binnen het financieel economisch verkeer en draagt bij aan het maatschappelijk vertrouwen in de keten van beroepsbeoefenaars. Ook de Accountantskamer onderstreept⁴ het belang van een moreel kompas in de keten gezien de ontwikkelingen die zij zien rondom fraude en witwassen.

F NBA-organisatie: op haar taken voorbereid	Reguliere activiteiten
	Wet toekomst accountancy sector; mogelijk nieuwe taken hieruit voortvloeiend
	Aangaan van partnerships en Internationale aansluiting
	Toekomstbestendige beroepsorganisatie
	Datagedreven NBA en een nieuw CRM-systeem
	Walk the talk (in 2024 gericht op duurzaamheid)

⁴ <https://accountantskamer.nl/jaarverslag-2023/>

Signaal: Internationale aansluiting- De NBA is goed vertegenwoordigd in diverse internationale gremia en internationale zusterorganisaties. Er kan veel van hen geleerd worden. De faculty ECG zou graag aangesloten zijn op deze kennis en eventueel aan willen bijdragen. Hoe zorgt de NBA voor een systematische en eenvoudig toegankelijke kennisdeling naar haar relevante gremia en leden?

Advies

- o. Walk the talk – we beschrijven in onze pijler ‘cultuur gericht op het goede’ dat de sector gebaat is een omgeving te organiseren gebaseerd op vertrouwen en veiligheid. Dat geldt uiteraard ook voor de NBA zelf. Wij adviseren het thema “(psychologische) veiligheid” in en op het NBA- bureau te agenderen voor 2025.

Wij hopen de beroepsgroep en haar bestuur verder te helpen met het delen van deze adviezen, signalen en vragen en wensen het NBA-bestuur veel wijsheid.

Met vriendelijke groet,

Bestuur Faculty Ethiek, Cultuur en Gedrag

Margreeth Kloppenburg, voorzitter

Mike Muller, Boudewijn de Bruin, Charlie Groen, Susanne Overes, Endymion Struijs,

Daphne Kolk, faculty manager ECG

April 2024

Bijlage

<i>Strategisch thema</i>	<i>Strategisch project</i>
A Publieke verantwoordelijkheid	1. Beroepscultuur
<i>Kern voor het vertrouwen in het maatschappelijk verkeer</i>	2. Duurzaamheid
	3. Fraude
	4. De mkb-accountant als betrouwbare adviseur en samensteller
B Aantrekkelijk en studeerbaar opleidingsmodel	5. Beroepsprofielen
<i>Met nieuwe beroepsprofielen als uitgangspunt</i>	6. Evaluatie programma PE
C Rol van de NBA: leden/kantoor organisatie	7. Regelverbetering
D De NBA als Levendige beroepsorganisatie	8. Levendige beroepsorganisatie
<i>Meer ruimte voor ontmoeting en debat en grotere betrokkenheid bij NBA-Beleid</i>	
E NBA-governance	9 Governance beroepsreglementering
<i>Balans tussen publiekrechtelijke organisatie, democratische vereniging en professionele uitvoering</i>	
F NBA-organisatie: op haar taken voorbereid	Reguliere activiteiten
	Wet toekomst accountancy sector; mogelijk nieuwe taken hieruit voortvloeiend
	Aangaan van partnerships en Internationale aansluiting
	Toekomstbestendige beroepsorganisatie
	Datagedreven NBA en een nieuw CRM-systeem

	Nieuwe website
	Nieuwe directeur operations
	Walk the talk (in 2024 gericht op duurzaamheid)